

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Βιομηχανική Οργάνωση II: Θεωρίες Κρατικής Παρέμβασης & Ανταγωνισμού

Ενότητα 7: Εισαγωγή στην Κοινωνική Παρέμβαση

Νικόλαος Γ. Χαριτάκης

Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Εισαγωγή στην Κοινωνική Παρέμβαση

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή στην δημόσια παρέμβαση για διαχείριση του «κοινού».
- Παραδείγματα και τύποι προβλημάτων
- Η έννοια του κινδύνου σε κοινωνικό επίπεδο και η κοινωνία χωρίς κινδύνους
- Η λογική του κόστους – οφέλους
- Πιθανές αδυναμίες
- Θεώρημα του Coase
- Μια άλλη θεώρηση του «κοινού»

Βασικές παραδοχές

- Η κοινωνική ρύθμιση ως ενέργεια στις «ατέλειες των αγορών»
- Κυρίαρχες εφαρμογές στην υγεία, στην ασφάλεια, στο περιβάλλον και στα δημόσια αγαθά. Στρεβλώσεις στην πληροφόρηση και η έννοια του «κοινού».
- Σε αντίθεση με την οικονομική ρυθμιστική παρέμβαση στην κοινωνική παρέμβαση δεν υπάρχει από-ρύθμιση.
- Η κυρίαρχη δυσκολία που προκύπτει στην θεωρία της κοινωνικής παρέμβασης έχει σχέση με την αδυναμία ικανοποιητικής μέτρησης του κόστους και του οφέλους της παρέμβασης.
- Είναι δύσκολο ακόμη και να ερμηνευτεί ο στόχος της κοινωνίας.

Παραδείγματα Ερωτημάτων που ζητούν απάντηση

- Υπάρχουν διαφορές μεταξύ του τρόπου που προστατεύουμε την ασφάλεια των οδηγών με τις ζώνες και την υγεία των πολιτών από τις εκπομπές ρύπων;
- Πρέπει να προεξοφλούμε ή όχι τα οφέλη από την προστασία του περιβάλλοντος;
- Υπάρχουν διαφορετικές πρακτικές που χρησιμοποιούνται για κοινωνική παρέμβαση στην υγεία στο περιβάλλον και την ασφάλεια κι αν ναι γιατί;
- Οι μελλοντικές γενεές έχουν δικαίωμα να προσδιορίζουν τον συντελεστή προεξόφλησης;

Η βασική αφορμή (1/2)

- Η κοινωνική παρέμβαση έχει να κάνει με την μείωση των ατυχημάτων που οδηγούν σε ατυχή αποτελέσματα.
- Ουσία προτείνει ως λύση των κοινωνικών προβλημάτων την επιλογή να τα πλησιάσουμε ως «ατυχήματα» να υπολογίσουμε τους κινδύνους που δημιουργούν τα ατυχήματα και στην συνέχεια δημιουργεί μία οικονομική λογική ασφάλισης του κοινωνικού συνόλου από το ατύχημα .
- Η παρέμβαση στην προσπάθεια εξισορρόπησης των κινδύνων ακολουθεί την λογική της ασφαλιστικής αγοράς στην κάλυψη των ιδιωτικών κινδύνων.

Η βασική αφορμή (2/2)

- Παράδειγμα είναι η παρέμβαση στο κάπνισμα που η ιδιωτική λογική δεν μπορεί να διορθωθεί απλά και μόνο με το να καταστήσουμε απαγορευτική για τις μεγάλες μάζες των καπνιστών την αγορά των τσιγάρων και ακολουθούμε άλλες παρεμβάσεις.
- Όπως γνωρίζουμε από την ασφαλιστική αγορά ούτε είναι δυνατόν να εξαφανίσουμε τον κίνδυνο ούτε είναι σκόπιμο και άρα αποτελεσματικό να καλύψουμε πλήρως ασφαλιστικά τον κίνδυνο.

Μεθοδολογία αξιολόγησης των κοινωνικών παρεμβάσεων (1/2)

- Σε αντίθεση με τις προηγούμενες μορφές παρέμβασης που μπορούσαμε και οφείλαμε να ακολουθήσουμε μια συγκεκριμένη μεθοδολογία αξιολόγησης, στις κοινωνικές παρεμβάσεις είναι λάθος να επιδιώκουμε να εισάγουμε ποσοτικά κριτήρια και στόχους αξιολόγησης.
- Η λογική στηρίζεται στην άποψη ότι δεν είναι πάντοτε εφικτό κοινωνικά να επιδιώκουμε να αξιολογήσουμε επεμβάσεις που δικαιολογούνται ηθικά αλλά δεν ποσοτικοποιούνται με ακρίβεια.
- Για παράδειγμα στην ποιότητα των υπηρεσιών υγείας το όριο είναι το άπειρο.
- Για παράδειγμα σε σχέση με την ποιότητα ενός «κοινού» αγαθού όπως οι καθαρές θάλασσες η σχέση κόστους-οφέλους δεν διευκολύνει την ανάληψη ευθυνών από τα άτομα. Και η παρέμβαση γίνεται σ' ένα μεγάλο βαθμό αυθαίρετα.

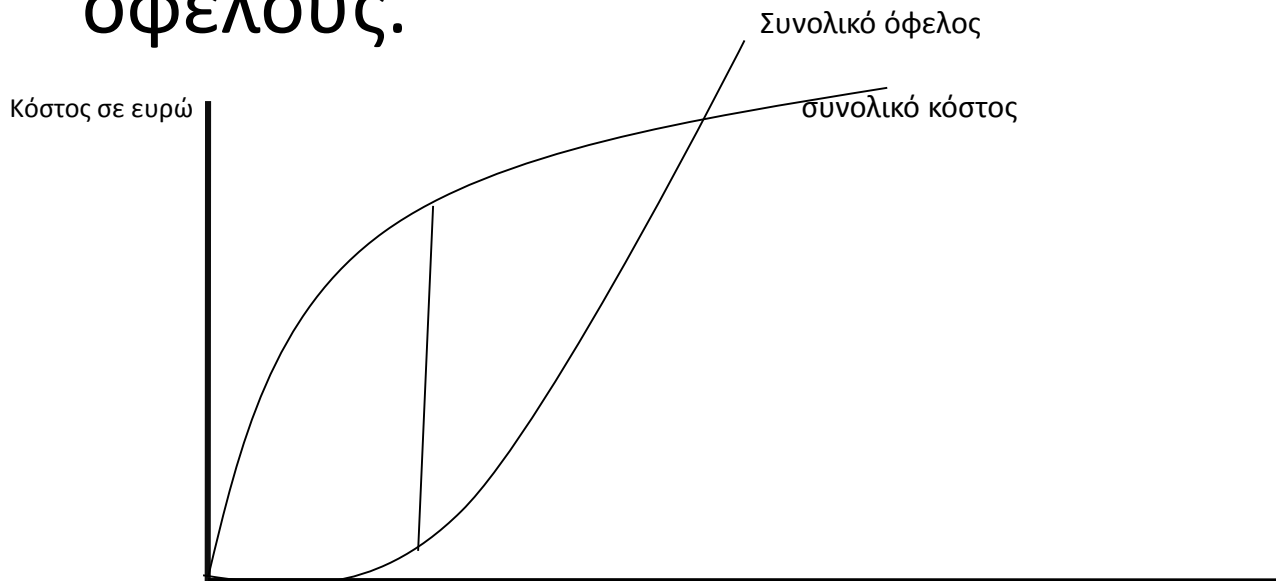
Μεθοδολογία αξιολόγησης των κοινωνικών παρεμβάσεων (2/2)

- Είναι λάθος όμως αυτή η λογική που στην οικονομική παρέμβαση είχε σχετιστεί με τον φορέα άσκησης της παρέμβασης να μην αξιολογείται συλλογικά από την κυβέρνηση. Η ποιότητα των υπηρεσιών υγείας δημόσιας π.χ. οφείλουμε να την αξιολογούμε και να την επηρεάζουμε ανεξάρτητα αν τα συμπεράσματα δεν πρόκειται να μας αλλάξουν την λογική για παρέμβαση.
- Οι πιο γνωστές λογικές αξιολόγησης είναι :
 - Η μεθοδολογία κόστους οφέλους
 - Η μεθοδολογία ανάλυσης των κινδύνων.

Μεθοδολογία

- Κόστους – οφέλους : Μεγιστοποίηση της διαφοράς οριακού κόστους και οριακού οφέλους.

Ανάλυση Κινδύνου

- Ο έλεγχος του κόστους οφέλους δεν έχει σημασία μόνο σε σχέση με τον βαθμό της αυστηρότητας και των περιορισμών αλλά και σε σχέση με την διάκριση έναντι διαφορετικών επιπέδων της αυστηρότητας των περιορισμών
- Άρα, μεταξύ παλαιών και καινούργιων περιορισμών εμφανίζεται μία διαφοροποίηση ως προς την αυστηρότητα. Έτσι ώστε το άριστο να είναι ομοιόμορφο.

Παράγοντες (1/2)

Οι παράγοντες που συνήθως λαμβάνονται υπ όψη είναι:

- Η συνεπής εφαρμογή των περιβαλλοντικών επεμβάσεων πρέπει να λαμβάνει υπόψη πως το κόστους μεταβάλλεται μεταξύ αυτών που οφείλουν να ελεγχθούν (ετερογένεια)
- Πώς θα κάνουμε την προεξόφληση. Τι συντελεστή θα χρησιμοποιήσουμε για τις μελλοντικές γενεές (προεξόφληση).
- Πρέπει να προσέχουμε να αποφεύγουμε υπέρ ή υπό εκτιμήσεις των κινδύνων (μεροληψία των απόψεων)

Παράγοντες (2/2)

- Συνήθως θέλουμε να πληρώσουμε λιγότερο για να αποφύγουμε τον κίνδυνο από την ανταμοιβή για να μεγαλώσει ο κίνδυνος (κορνιζάρισμα)
- Πώς μετράμε τα μέλλοντα όταν δεν γνωρίζουμε τι θα συμβεί. Η συντήρηση δεν είναι συνήθως η καλύτερη επιλογή (αβεβαιότητα).
- Το πολιτικό περιβάλλον και οι κοινωνικές επιδράσεις
 - Σχέση κομμάτων και περιβαλλοντικών οργανώσεων
 - Χαμηλό επίπεδο πληροφόρησης
 - Τυχαία γεγονότα.

Εξωτερικότητες και το «κοινό»

- Ορισμός Εξωτερικότητας: όταν οι δράσεις ενός επηρεάζουν την ευημερία ενός άλλου.
- Κοινό και δημόσια αγαθά : όταν το αγαθό μπορεί να καταναλωθεί χωρίς αποκλεισμό με βάση τη σχέση κόστους-οφέλους.
- Οι αγορές με εξωτερικότητες δεν είναι αποτελεσματικές έστω κι αν λειτουργούν ανταγωνιστικά. Αιτία η μη χρέωση των εξωτερικοτήτων.
- Οι σχέσεις που προσδιορίζουν την ισορροπία είναι το οριακό ιδιωτικό όφελος και κόστος, το οριακό κοινωνικό όφελος και κόστος και η οριακή στρέβλωση που διαφοροποιεί την ισότητα οριακού ιδιωτικού κόστους και οριακού ιδιωτικού οφέλους.

Λύσεις

- Πλήρης απαγόρευση. (κυνήγι)
- Πλήρης έλεγχος (πυρηνικά όπλα)
- Φόροι και επιδοτήσεις (μηχανισμός τιμών)
- Κατανομή δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και αγορά ανταλλαγής (θεώρημα Coase)
- Κρατική ιδιοκτησία
- Μόχλευση της ηθικής (κάπνισμα).

Θεώρημα Coase

- Το πρόβλημα της κατανομής του κοινού προκύπτει γιατί δεν υπάρχει ικανοποιητική κατανομή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Παράδειγμα η διαχείριση της μόλυνσης. Θα μπορούσε κάποιος να προτείνει το δικαίωμα της μόλυνσης ή της μη μόλυνσης να ανήκει σε ένα από τα δύο μέρη και στης συνέχεια η έκταση της μόλυνσης να προσδιορίζεται με απλή ανταλλαγή.

Στην Πράξη (1/2)

- Γνωρίζουμε από την κλασική κατανομή του αποτελέσματος τιμής ότι αν δεν υπάρχει αποτέλεσμα εισοδήματος η κατανομή του δικαιώματος ιδιοκτησίας είναι ουδέτερη.
- Υπάρχει παρ' όλα αυτά θέμα διανομής του αποτελέσματος, αν δεν έχουμε να κάνουμε με διμερές μονοπώλιο.
- Γι' αυτό πρέπει να υπολογίσουμε:
 - Το κόστος των συναλλαγών
 - Την έννοια του ελεύθερου καβαλάρη για μικρούς επιβαρύνοντες την μόλυνση
 - Ασυμμετρίες στην πληροφόρηση
 - Οπορτουניσμός στην απόδοση των ωφελειών

Στην Πράξη (2/2)

- Για να λειτουργήσει η λογική Coase θα πρέπει :
 - Να γνωρίζουμε την ιδιωτική πληροφόρηση
 - Τις αδυναμίες για πληροφόρηση των κυβερνήσεων που παρεμβαίνουν
 - Να προκύπτουν εύκολα τα μέρη που εμπλέκονται
 - Όχι εμπόδια στην είσοδο και έξοδο

Δημόσια αγαθά (1/2)

- Τα κύρια χαρακτηριστικά ενός δημοσίου αγαθού είναι:
 - Το οριακό κόστος παροχής του είναι μηδενικό. Άρα δεν υπάρχει εξαίρεση όσων ενδιαφέρονται σε όση ποσότητα θέλουν.
 - Δεν είναι ως εκ τούτου ανταγωνιστικό
 - Υπάρχει πρόβλημα με την διάθεση του, καθώς δημιουργεί εύκολα το φαινόμενο του ελεύθερου καβαλάρη.
- Αποτέλεσμα: δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ της επιθυμίας να πληρώσει κάποιος και στο τι πληρώνει. Δεν υπάρχει μηχανισμός αποκάλυψης των προτιμήσεων.

Δημόσια αγαθά (2/2)

- Πρόβλημα του «ελεύθερου καβαλάρη»:
 - Αν το διαθέτει η κυβέρνηση πόση ποσότητα θα διαθέσει.
 - Ίσως είναι καλύτερα να αναθέσουμε σε τοπικές κοινωνίες το πρόβλημα για να υπάρχει καλύτερη δυνατότητα αποκάλυψης των τοπικών προτιμήσεων
 - Το θεώρημα του διάμεσου ψηφοφόρου: Αν υπάρχει μονοκόρυφη επιλογή τότε ο διάμεσος και όχι ο μέσος ψηφοφόρος κερδίζει

Συμπεράσματα

- Η κοινωνική παρέμβαση έχει να κάνει αποκλειστικά και μόνο με τις εξωτερικότητες και τα δημόσια αγαθά.
- Το κυρίαρχο θέμα που μας εμποδίζει να λαμβάνουμε αποφάσεις συνδέεται με την αδυναμία μέτρησης θεμάτων όπως είναι η υγεία και ο πολιτισμός. Αξίες που έχουμε πρόβλημα να μετρήσουμε.

Η θεωρία κόστους-οφέλους και τα μη εμπορεύσιμα αγαθά (1/2)

- Στόχος είναι να εξετάσουμε με ποιο τρόπο οι κοινωνίες μπορούν να διαμορφώσουν μία τυπική συστηματική και κοινή διαδικασία που θα βασίζεται στην ανταλλαγή προσδοκώμενων ωφελημάτων και προσδοκώμενου κόστους. Μεταξύ πόρων που δαπανώνται και ωφελημάτων που επιτυγχάνονται μέσα από την κοινωνική παρέμβαση.
- Ενώ για τα περισσότερα αγαθά αυτό γίνεται από την αγοραία ανταλλαγή το πρόβλημα υπάρχει όταν αναφερόμαστε σε αγαθά που δεν γίνονται αντικείμενο ανταλλαγής. Π.χ. άμυνα.
- Δύο μέθοδοι χρησιμοποιούνται :
 - Αν υπάρχουν έμμεσες χρεώσεις για αγαθά που δεν γίνονται αντικείμενο ανταλλαγής π.χ. βαρέα και ανθυγιεινά
 - Ρωτώντας τους πολίτες για την αποτίμηση

Η θεωρία κόστους οφέλους και τα μη εμπορεύσιμα αγαθά (2/2)

- Πηγές της αξίας :
 - Κόστος ατυχήματος σε πυρηνικά
 - Η αξία των κοινοχρήστων
 - Η αξία της βιοποικιλότητας
 - η αξία της διαιώνισης του είδους

Μεθοδολογία Μέτρησης

- Η επιθυμία να πληρώσεις
 - Η αξία της ζωής= επιθυμία να πληρώσεις/μέγεθος της μείωσης του κινδύνου
 - Η μέθοδος είναι συνεπής με την θεωρία του καταναλωτή
- Η μέθοδος του ανθρωπίνου κεφαλαίου ή το άθροισμα της προεξοφλητικής αξίας.
- Το ύψος των φόρων που τα άτομα είναι διατεθειμένα να πληρώσουν.

Τρόποι αποτίμησης της επιθυμίας να πληρώσει

- Μεθοδολογία της αποκαλυφθείσας προτίμησης :
 - Πόσο ξοδεύει ένα νοικοκυριό για δαπάνες ασφάλισης
 - Πώς αντιδρά ένα νοικοκυριό σε έρευνες συμπεριφοράς της ασφαλιστικής του προτίμησης
 - Πειράματα και στοχευόμενα παίγνια
 - Μελέτη των δαπανών σε υποκατάστατα και συμπληρωματικά αγαθά
 - Κόστος μεταφοράς και προσέγγισης ενός πάρκου
 - Προσδιορισμός ηδονικών δεικτών ιδιαίτερα για διαφοροποίηση με απόλυτη αξιολόγηση
 - ανάλυση μεγάλων βάσεων δεδομένων
 - Ετήσια έσοδα = $\alpha + \beta$ (ετήσια πιθανότητα θανάτου)

Η ανάλυση κινδύνου (1/2)

- Η ανάλυση κινδύνου συγκρίνει παρεμβατικές ενέργειες με μη παρεμβάσεις
- Όταν η κοινωνία γίνεται πτωχή με την παρέμβαση πρέπει να υπολογίσουμε το κοινωνικό κόστος σε εναλλακτικές εφαρμογές. Π.χ. παρέμβαση για μείωση των ατυχημάτων και κόστος στόχου. Πως αντιμετωπίζεται ο διάλογος;
- Υπάρχουν επίσης τα σταυροειδή αποτελέσματα. Όταν προσπαθούμε να ελέγξουμε ένα πρόβλημα με ρύθμιση δημιουργούμε ένα άλλο. Περίπτωση μετανάστευσης.

Η ανάλυση κινδύνου (2/2)

- Συμπεράσματα :
 - Η μεθοδολογία της επιθυμίας να πληρώσει έχει μεγάλες εφαρμογές
 - Απαιτείται προσοχή στην χρονική και στη διαφορά στον τόπο εφαρμογής της
 - Γενικά όμως συμβάλει στην μέτρηση
 - Πάντοτε πρέπει να γνωρίζουμε ότι η αποτίμηση από τη συγκεκριμένη μεθοδολογία είναι πιο αντικειμενική όσο καλύτερα είναι πληροφορημένοι οι καταναλωτές.

Τέλος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 0.1 διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νικόλαος Χαριτάκης 2015. Νικόλαος Χαριτάκης. «Βιομηχανική Οργάνωση II : Θεωρίες Κρατικής Παρέμβασης & Ανταγωνισμού. Εισαγωγή στην Κοινωνική Παρέμβαση». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECON100>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

